

2026-03-10 Nr. NV-554

ĮSTATYMU PROJEKTAI Nr.: (TAP-26-43(3) (25-14002(4))		DĖL DARBO KODEKSO 23, 26, 39, 40, 41, 42, 48, 51, 52, 65, 71, 79, 131, 140, 147, 148, 197, 217, 219, 226 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 99, 589 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ, KURIŲ SAVININKĖ AR DALININKĖ, TURINTI DAUGIAU NEGU PUSĖ BALSŲ VISUOTINIAME DALININKŲ SUSIRINKIME, YRA VALSTYBĖ AR SAVIVALDYBĖ, VADOVŲ IR DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO ĮSTATYMO NR. XIV-2349 1, 2, 3 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 2 PRIEDU ĮSTATYMO, BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO IR KOMISIJŲ NARIŲ ATLYGIO UŽ DARBĄ ĮSTATYMO NR. XIII-198 1, 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 3 PRIEDU ĮSTATYMO, VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 1, 19, 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 3 PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip (kovo mėn.) ☐ Ne	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2026-03-03	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip (452 punktas) ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

2026 m. birželio 7 d. įsigalioja Darbo užmokesčio skaidrumo direktyva¹, kuria siekiama užtikrinti spartesnį vyrų ir moterų darbo užmokesčio (DU) atotrūkio mažėjimą, suteikti darbuotojams daugiau galimybių ginti savo teises. Direktyva įtvirtina naujas DU skaidrumo taisykles: darbdaviai darbo apmokėjimo sistemoje turi nustatyti aiškius, nediskriminuojančius kriterijus, reguliariai teikti ataskaitas apie DU atotrūkį pagal lytį, jei dirba ≥ 100 darbuotojų, taip pat imtis veiksmų nepagrįstam DU skirtumui mažinti; darbuotojai turi teisę gauti informaciją apie tos pačios pareigybių grupės atlyginimų vidurkius, išskirtus pagal lytį.

Lietuvoje vyrų ir moterų DU atotrūkis mažėja: 2023 m. – 10,7 proc., 2024 m. – 9,4 proc., 2025 m. – 8,5 proc. ES atotrūkio vidurkis 2023 m. siekė 12 proc. (didžiausias Latvijoje (19 proc.) ir Austrijoje (18,3 proc.), mažiausias – Liuksemburge (-0,9 proc.), Belgijoje (0,7 proc.).

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūlomi **Darbo kodekso** (toliau – DK) **pokyčiai**:

- Visiems darbdaviams privaloma turėti darbo apmokėjimo sistemą** (dabar nuo 20 darbuotojų). Jei ji nustatoma kolektyvine sutartimi, tuomet taikoma visiems darbuotojams. Pareigybės turės būti suskirstytos į grupes pagal objektyvius ir lyčiai neutralius kriterijus, apimančius įgūdžius (įskaitant bendravimo, bendradarbiavimo, konfliktų sprendimo ir pan.), kvalifikaciją, pastangas, atsakomybę, darbo sąlygas ir kt.), turės būti nustatyti DU dydžiai ar ribos, papildomo apmokėjimo pagrindai, dydžiai ir tvarka, taip pat DU indeksavimo, didinimo kriterijai ir tvarka (DU didinimo reikalavimas netaikomas turint mažiau nei 50 darbuotojų).
- Darbdaviai „Sodros“ valdybai per sistemą privalės kas mėnesį teikti duomenis apie darbuotojų DU ir darbo laiką**, o vieną kartą ir atnaujinti pasikeitus – **apie pareigybės grupę, darbo laiko normą ir darbo laiko režimą**;
- „Sodros“ valdyba apskaiciuos kiekvieno darbuotojo vidutinį darbo užmokestį (VDU) ir visų darbdavio darbuotojų VDU** (valandinius ir metinius) pagal lytį toje pačioje pareigybių grupėje, taip pat fiksuos vyrų ir moterų DU rodiklių rinkinį (atotrūkius, medianas, kvantilius ir kt.). Šių rodiklių duomenys bus teikiami darbdaviams, Valstybinei darbo inspekcijai (toliau – VDI) ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai (toliau – LGKT).

¹ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/970 kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

- Darbdaviai rodiklius apie vyrų ir moterų DU atotrūkį pagal bazinį (tarifinį) DU ir papildomą DU pagal pareigybių grupes turės pateikti darbuotojų atstovams ir darbuotojams, taip pat kasmet informuoti darbuotojus apie teisę raštu gauti informaciją apie jų asmeninį DU ir darbdavio darbuotojų DU pagal lytį toje pačioje pareigybių grupėje, kuriai priskiriama pareigybė. Šią informaciją darbuotojas taip pat turės teisę gauti iš darbuotojų atstovų, VDI ir LGKT.
- „Sodros“ valdyba viešai skelbs darbdavių, turinčių ne mažiau kaip 8 darbuotojus, darbuotojų valandinį VDU pagal lytį, taip pat viešai skelbs praėjusių kalendorinių metų vyrų ir moterų DU atotrūkio rodiklius (kai darbuotojų nuo 100 iki 249 – kas 3 metus, kai darbuotojų ≥ 250 – kasmet).
- Jei bus fiksuotas didesnis nei 5 proc. DU atotrūkis tarp vyrų ir moterų atliekančių tokį patį ar vienodos vertės darbą, darbdaviai turės tai pagrįsti objektyviais kriterijais, o negalint pagrįsti – atlikti bendrą DU vertinimą ir ištaisyti skirtumus bendradarbiaujant su darbuotojų atstovais.
- Įdarbinant draudžiama klausti kandidato apie jo buvusį ir esamą DU ir iki darbo pokalbio privalu informuoti apie įmonėje galiojančios kolektyvinės sutarties nuostatas. Konfidencialia informacija nelaikomi duomenys apie savo DU, jei darbuotojas jį atskleidžia siekdamas už tokį patį ar vienodos vertės darbą gauti vienodą darbo užmokestį.
- Pažeidus vienodo DU taikymo principą galės būti taikomi delspinigiai (jei santykiai tęsiasi) ir netesybos (santykių nutraukimo atveju). Atsisakoma 6 mėn. netesybų ribojimo. Nustačius pažeidimą darbuotojui galės būti priteista kompensacija (nesumokėtas DU, kompensacija už prarastas galimybes, neturtinė žala).
- Teismai galės nukrypti nuo CPK nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių bylose, susijusiose su ieškiniu dėl diskriminacijos darbo užmokesčio srityje.

ANK įtvirtinamos baudos: už informacijos apie darbuotojų DU nepateikimą (pirmą kartą – 460-700 Eur, pakartotinai – 700-1400 Eur) ir už DU nustatymo pažeidimus (pirmą kartą – 500-1450 Eur, pakartotinai – 1450-3000 Eur).

Kituose lydimuosiuose įstatymų projektuose suderinamos nuostatos dėl darbo apmokėjimo sistemų reikalavimų.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymai įsigaliotų 2026-06-07. Darbdaviai iki 2026-06-06 turės patvirtinti/peržiūrėti darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą, o SADM ir Vyriausybė – priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

Parengiamieji darbai prasidėję. VDI kartu su SADM parengė Darbo apmokėjimo sistemų kūrimo rekomendacijas, planuojami mokymai darbuotojams ir darbdaviams, ruošiami dažnai užduodamų klausimų atmintinė. „Sodros“ valdyba rengia duomenų rinkimo formas ir ruošiasi pritaikyti IT sistemas. Apskaičiuotų rodiklių duomenys darbdaviams pirmą kartą bus perduodami 2027 m. liepos mėn.

Lėšos 2026 m. numatytos įstaigų biudžetuose: VDI – 300 tūkst. Eur, LGKT – 255,4 tūkst. Eur, „Sodros“ valdybai – 115 tūkst. Eur. Ūkio subjektams (160,5 tūkst. darbdavių) tenkanti administracinė našta per metus sudaro apie 14 mln. Eur (vieno buhalterio išlaidos – 88,9 Eur per metus).

STEBĖSENA

Bus stebimas vyrų ir moterų DU atotrūkio pokytis.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Derinta su socialiniais partneriais. DK ir ANK pakeitimų projektai svarstyti Trišalėje taryboje (2 posėdžiai), Darbo santykių komisijoje (5 posėdžiai). Organizuoti susitikimai su LGKT, VDI, „Sodros“ valdybos, Valstybinės duomenų agentūros, Viešojo valdymo agentūros, VRM, Lietuvos įdarbinimo įmonių asociacijos atstovais.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Suderinta be pastabų su AM, EM, EIM, ŠMSM, ŽŪM, Valstybės duomenų agentūra, Viešojo valdymo agentūra. Įvertintos FM, TM, KAM, VRM, URM, Valstybės kontrolės, LGKT, VDI, „Sodros“ valdybos, Teisėjų tarybos, Lietuvos verslo konfederacijos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos, Lietuvos maistininkų profesinės sąjungos, Nacionalinės buhalterijų asociacijos pastabos ir pasiūlymai.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Projektai svarstyti 2026-03-03 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja